

הסרט שבו אנחנו חיים

ברייטיניקה ביחס אליו. בוויקיפדיה, גם אם הכותבים אינם מומחי תוכן, הם נדרשים להסתמך על מקורות וציטוטים. בעולם הבינה המלאכותית היוצרת אין חובת הוכחה וזלת הרעיון שהאלגוריתם אוסף כמות כל כך גדולה של מידע שתחת חוק המספרים הגדולים, או חוכמתם אם כל ההמונים, הוא כנראה נכון.

חודשים ספורים מהשקתו של ChatGPT הוא כה נפוץ עד שזכה להאנשה. "שאלתי אותו והוא ענה לי", אומרים אנשים. הדימוי של ידיד שבא לסייע אינו מקרי. זוהי עוד מערכת שתשלוט בתפישת המציאות שלנו במסווה של סיוע נגיש וקל. סוס טרויאני על תקן של ידיד אמת. ברור שכולנו נתמכר לחוויית המידע הנגיש והארווה שהוא מספק. וברור שמי שישלוט בחוקי האריזה וההנגשה, ישלוט לנו במוח.

לשתי קבוצות יש עניין מובהק לשלוט במוחותינו באמצע עות השליטה בהגדרת המציאות הנשענת על המידע אותו אנו צורכים. לקבוצות העסקיות הגדולות המבקשות להניע אותנו לצורך מוצרים ושירותים, ולפוליטיקאים המבקשים להניע אותנו לחיות תחת שלטונם שתי שאנו מאמינים בהם ולהם גם אם וכאשר מצבנו מידרדר. שתי הקבוצות הללו פור עלות במרץ על כל הפלטפורמות מהן אנחנו צורכים מידע. לחשוב ש"דאטה" שאנחנו נחשפים אליו לא מגיע אלינו באופן ערוך, מגמתי ופרסונלי זה להיות עיוור לאופן שבו השיטה עובדת.

לאורך השנים התרגלנו לרעיון שתאגידים עסקיים מש" ווקים את מוצריהם תוך יצירת מצגים שיווקיים שאינם נקיים ממניפולציות ומשטוש הגבול שבין בדיה למציאות. כעת כשהמנהיגים הפוליטיים משוחררים לחלוטין מחיבור למציאות ניתן לטעון כל טענה ולספר כל סיפור. לא רק סיפור בלתי סביר בלתי קיים. הכל אפשרי: להמציא אויבים פנימיים וחיזוניים, לשנות עובדות ומספרים, לערבב בין ישן לחדש, לנכס הישגים ומה לא. מכאן, שהמנהיגים בעת הזו הם ממצייאים ועורכים של סיפורים. יש ביניהם הבדלים של סגנון, וסדרי עדיפות, ורקע ואופי ומכאן, זו שאלה של טעם. איזה מנהיג אתם רוצים שיספר לכם סיפור ויביים את הסרט שבו אתם חיים. אין כאמת מהפכה משטרית, ועילת הסבירות, והרכב ועדה לבחירת שופטים. אולי אפילו אין איראן באופן שבו איראן מסופרת. אלו הן סצנות בסרט שכותב עבורנו הבמאי בנימין נתניהו. כל עוד הוא המנהיג, כולנו משחקים תפקיד במציאות הרבודה שהוא יוצר עבורנו. רוצים לשנות סרט? צריך להחליף במאי.

עם כל הכבוד לחשש מפגיעה בדמוקרטיה ובעצמאות מערכת המשפט, הרי שכרוח התקופה, ביטול עילת הסבירות הוא כמעט מתבקש. הבסיס לעילת סבירות הוא שישנה מציאות שעליה ניתן להסכים. בחינת אי הסבירות לכך ששר ימנה את בן הדוד שלו למנכ"ל משרדו רלוונטית רק אם ניי תן להסכים על קריטריוני הבסיס. השמרנים בינינו יאמרו: זה ברור וקל, הקרבה המשפחתית תכריע. אבל ברוח התקור פה יכול השר לטעון כי מבחינתו מה שקובע את ההגדרה הוא הקרבה הרגשית ולא עץ המשפחה, והוא הרי כלל לא קרוב לאיש הזה. ומה לגבי מינוי של חבר שאינו רופא לתפקיד מנכ"ל משרד הבריאות? יש שיטענו ש-ChatGPT מאב חן טוב יותר מרופא, ואם כך תעודת הרופא היא סתם נייר שמעניקה גילדה מסוימת לאוסף פריבילגים. ומה באשר למינוי אדם שהורשע בפלילים למשרה ציבורית? תמיד אפי שר לטעון שהוא בכלל זכאי שנרדף על ידי המערכת.

עידן הפוסט-אמת משמש מצע גידול לתופעות כמו פור-ליטיקאים שמעוותים את המציאות ולמהלכים כמו ביטול עילת הסבירות כי כשאין מציאות מוסכמת אז גם אין מעש שמוסכם על כולם שהם אינם סבירים. הרשתות החברתיות, מקור המידע העיקרי על העולם ועל מה חשוב, לא בהכרח מקדמות ערכים של "עובדות" ו"אמת". הנה דוגמה קטנה: בסרטון טיקטוק מתוך פודקאסט בשם Well, I laughed ממליץ המנחה על דרך להתמודד עם השאלה "מה מסביר את שלוש השנים החסרות שלך בקורות החיים?". התשובה פשוטה: "אני לא יכול לדבר על זה, חתמתי על NDA (הסכם סודיות)". המנחה מסביר שכך אי אפשר אפילו לחקור אתכם על התקופה הזו, שכן עבדתם בעבודה שנאסר עליכם לדבר עליה. ויש לו מתכון לתשובות בנוגע לשאר השנים: ארגנו שלושה חברים כממליצים, זייפו חשבון אימייל של חברה שעבדתם בה, תורידו מגוגל דוקס תלוש שכר ותערכו אותו כך ששמכם יופיע עליו ואתם מסודרים. המנחה את תפישת העולם העומדת מאחורי ייעוץ הקריירה שלו, בסרטון שזכה ל-6 מיליון צפיות ו-1.5 מיליון לייקים.

וכך, ככל שעוברות השנים המושג שלנו על "המציאות" הוא תוצר של חיפוש בגוגל, חוכמות המונים למיניהן ברשתות החברתיות, ועתה כמובן בעולמות ה-AI. עובדות ודאטה מוזנים אלינו תחת חוקי עריכה שאת הקודים שלה איננו מכירים ואין לנו שליטה בהם. המושג "פייק ניוז" עצמו נהפך עתיק ולא רלוונטי. המושג מניח שיש מציאות, ויש פייק. כלומר, ישנה דרך להבחין בין השתיים. עם הזמן, מיטשטש הגבול עוד יותר ChatGPT אורו עבורנו את המציאות באופן אגרסיבי ונגיש יותר בו זמנית וללא כל צורך בסימוכין. איך הוא יודע? הוא יודע! ויקיפדיה היא ממש אנציקלופדיה

אין באמת מהפכה משטרית, ועילת הסבירות, והרכב ועדה לבחירת שופטים. אולי אפילו אין איראן באופן שבו איראן מסופרת. אלו הן סצנות בסרט שכותב עבורנו הבמאי בנימין נתניהו

dr.shilony@S2R.co.il

ד"ר איתי שילוני הוא מייסד ומנכ"ל S2R, חברה לייעוץ ארגוני אסטרטגי ומרצה עמית בביה"ס אריסון למינהל עסקים באוניברסיטת רייכמן